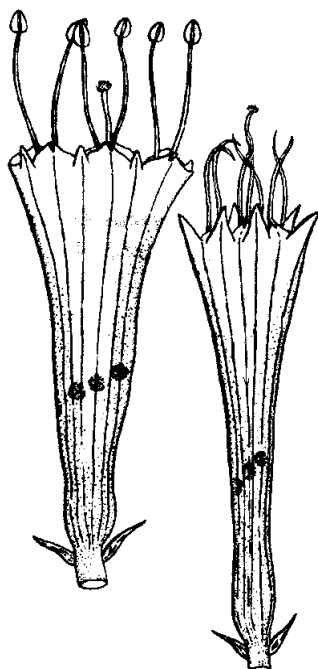

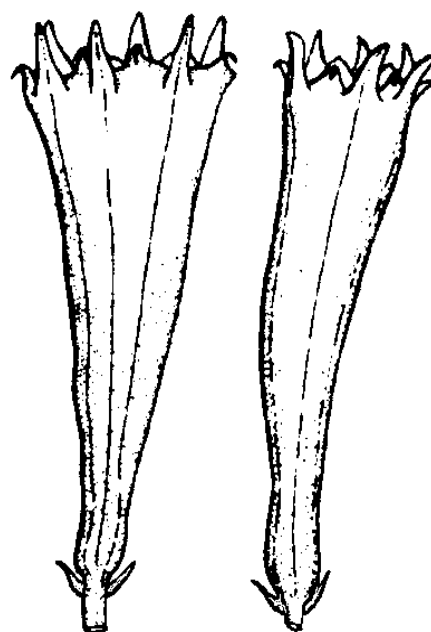
HYPERICUM 3, november 2004

Sleutel tot de in Twente waargenomen Kattenstaarten

J.W. Bielen

Kruipkattenstaart (*Lythrum junceum*)

Kleine kattenstaart (*Lythrum hyssopifolia*)

Kruipkattenstaart (*Lythrum junceum*) verschijnt alleen als adventief in Middeneuropa en wordt daarom niet in de betreffende flora's en evenmin in de Flora van Nederland beschreven. Daardoor is het mogelijk dat men deze soort, bij niet precies volgen van de sleutel, voor Kleine kattenstaart aanziet. Een extra kans op verwarring is ontstaan doordat hier en daar (ook buitenlandse) flora's en publicaties elkaar tegenspreken. Onderstaande sleutel gaat uit van die in de Flora van Nederland (VAN DER MEIJDEN, 1996), maar heeft als aanvulling daarop ook Kruipkattenstaart opgenomen. Voor het samenstellen ervan is tevens gebruik gemaakt van de Flora Europaea (TUTIN & *al.*, 1968), de Flora Iberica (CASTROVIEJO & *al.*, 2001) en BORJA CARBONELL (1965). De sleutel is gecontroleerd aan de hand van Twents materiaal (bij Corry Abbink en Otto Zijlstra) en materiaal uit het Nationaal Herbarium Nederland te Leiden.

Voor een uitgebreidere beschrijving van de Kattenstaartsoorten verwijzen we naar de Flora van Nederland en de Oecologische Flora (WEEDA & *al.*, 1987). Alleen van Kruipkattenstaart geven we hier wat meer kenmerken.

- 1 Meeldraden 12 (in twee lengtes), daarvan altijd een aantal de kelkbuis uitstekend ¹. Stijlen kort, middellang of lang, de bloemen zijn dus heterostylisch ² (heteromorf). De stempel staat onder, tussen of boven de helmknoppen. Kroonbladen minstens 5 mm lang..... 2
- 1- Meeldraden meestal 4-6, niet uit de kelk naar buiten stekend. Bloemen niet met een kort-, middel- en langstijlige vorm (homostylisch, homomorf). Stijl tot 2 mm lang ³. Kroonbladen hoogstens 3 mm lang. 3
- 2 Bloemen aan de top van de aar in schijnkransen. Kroonbladen (7-)10 mm lang. Kelk-aanhangsels veel langer dan de kelkbladen. Kelk behaard. Plant 60-120 cmGrote kattenstaart (*L. salicaria*)
- 2- Bloemen alleenstaand (zelden met 2) in de oksels der bladeren. Kroonbladen 5-6 mm lang, donkerroze tot purper. Kelkaanhangsels ongeveer even lang als de kelkbladen. Doosvrucht veel korter dan de kelkbuis, deze aan de basis met 4-7 roodachtige vlekken. Bladeren omgekeerd eivormig tot omgekeerd lancetvormig. Plant overblijvend, vanaf de basis vertakt, kaal, 20-70 cm hoog. Kruipkattenstaart (*L. junceum*)
- 3 Kelkbuis even lang als breed. Kelkbladen ongeveer even lang als de bijkelkklippen. Kroonbladen ± 1 mm lang, snel afvallend. Waterpostelein (*L. portula*)
- 3- Kelkbuis veel langer dan breed. Kelkbladen ongeveer half zo lang als de bijkelkklippen. Kroonbladen 2-3 mm lang, roze, eveneens spoedig na het openen der bloemen afvallend ⁴. Doosvrucht even lang als de kelkbuis. Schutbladen vliezig, veel korter dan de kelk. Plant eenjarig ⁵. Kleine kattenstaart (*L. hyssopifolia*)

¹ In een recent artikel in Gorteria (VAN MOORSEL & al., 2002) wordt door een verwisseling in de tabel ten onrechte het tegendeel gezegd. De auteurs zullen in een volgende Gorteria een rectificatie plaatsen.

² In de Oecologische Flora deel 2 wordt het begrip heterostylie duidelijk toegelicht.

³ Bij Kleine kattenstaart steekt de stamper soms wel (ver) uit de kelk doordat de vrucht bij rijping langer wordt en daarbij de stamper de kelk uitduwt.

⁴ In de Flora van Nederland staat per abuis "niet" snel afvallend. Het is mogelijk dat bij Waterpostelein de kroonblaadjes nog sneller afvallen, maar Ruud van Meijden zal de vermelding bij Kleine kattenstaart bij een volgende druk toch weglaten.

⁵ Kleine kattenstaart is een veelvormige plant. Zij kan al bloeien, net als veel andere pioniers, bij een grootte van een tiental cm (nanisme). Zij is dan onvertakt. Later kan zij zich sterk vertakken, met liggend opstijgende takken, en uitgroeien tot een hoogte van 60 cm. Ook Grote kattenstaart kan trouwens in dwergvorm voorkomen.

Literatuur

- BORJA CARBONELL, J. (1965). Revisión de las especies españolas del género *Lythrum* L. *Anales Inst. Botan. Cavanilles* 23: 145-162.
- CASTROVIEJO, I.S. & *al.* eds. (2001). *Claves de Flora iberica I. Plantas vasculares de la Península Ibérica e Islas Baleares.*
- MEIJDEN, R. VAN DER (1996). *Heukels' Flora van Nederland.*
- MOORSEL, R.C.M.J. VAN & B. ODÉ (2002). *Vergeet-mij-nietjes: Waterlepeljtjes. Gorteria* 28 (05): 119-122, 28 (06): 148.
- TUTIN, F.G., V.H. HEYWOOD & *al.* (ed) (1968). *Flora Europaea* 2.
- WEEDA, E.J., R. WESTRA, CH. WESTRA & T. WESTRA (1987). *Nederlandse oecologische flora, wilde planten en hun relaties* 2.
-